

AKATALPA

Kasım 2018 - Sayı 227

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Osman Serhat ERKEKLİ

GÜNLÜK GİBİ

Kimse aramıyor
Gece yıldızlar
Kış! Güneş de aramıyor
İnsanlar Dünyaya çivi çaktığını sanıyor
Yıldızlar bile göğe çivi çakamıyor
Kış! Güneş de...
Kuşlarım kanat çırpıyor artık
Gökyüzü, yazın ne zaman
Rilke'nin Duino'sunda mı idi
Sevil onca acıdan ikinci torununu bekliyor
Belki şiirden de anlamlı bir sonsuzluk
Bir zamanlar söylemişim
Ağaçlar şiir yazmıyor
Kimse aramıyor
Gece yıldızlar gündüz güneş
Galiba Ay kırgın bana
Eski bir dost gibi eriyor günden güne
Gelibolu çocukluğum sende mi kaldı
Bisikletimi geri verin bana

11 Ekim 2018

Salih MERCANOĞLU

NEFES

üçümüz de kadersizlikten geliyoruz
iniyoruz çıkıyoruz, susuz bir kuyudan geliyoruz
siz benden, benim yanlışlarımdan dönüyorsunuz
ben sizin misafiriniz, kolonya ve şekerinizden
üçümüz de eksik, "eksik güzeldir" diye aynada
kendimize verdiğimiz çeki düzenden geliyoruz
yeniden iniyoruz gökten üç yaralı elma
göğün ardındaki düz ülkeden
üçümüz de anlatılmamış bir masalımdan geliyoruz

iskeletime tutunmaya çalışıyorum,
geceleri ay'ın altına bırakmak için kendimi
unutmak için odaya sıkışmış gövdemi
voznescenski'nin çekmecesini açıp
açıp sizi okuyorum, gözlerinizdeki geçmişi
o zaman anlıyorum ki hayat yapıyorsunuz
koparıp kendi hayatınızdan karanfilleri
"neden?" diye soruyorum kirpiklerinizde
usulca dökülüyorlar, aslında üçümüz de biliyoruz:
annesiz bir çiçekten geldiğimizi

üçümüz de annesiz bir nefesten geliyoruz.

Metin FİNDİKÇİ

DELİLİK BELİRTİSİ

Onu en son gördüğümde,
Üstünde rengârenk kelebek desenli bir gömlek
Elinde yılan derisi kaplı bir defter vardı.
Uzun süredir soluma yatıyorum, demişti:
Boğmak için kalbimle atan ilk aşkın kahkahasını,
Bu elimdeki kapkara destanlar ondandır.
Sonra başımı göğe kaldırıyorum, bulutların olağanüstü
Coğrafyasında sağıma dikkat ederek karşı kaldırıma
geçiyorum,

İnsan her şeyi umut eder ama başaramaz,
Kirliliği yıkamaktan vazgeçer gibi vazgeçtim
İnsan olmak için gerekli umutlardan.
Ölü renklerin peşine düşeli uzun yıllar oldu
Mağara duvarlarındaki Mısır kedisine özenerek
Ağaçtan ağaca,
Rüzgârın bu denli sessiz ve renksiz yanımından geçeceğini,

Firavun olsam bile düşünemezdim. Bu yüzden
İlk aşkın çıplaklığından alev alev tutuşan
Kelebekleri beklerken,
Yazın ortasında boş dönen balıkçılara yüz vermeyen
Denizin gözbebeklerine baktım uzunca.

Nihan IŞIKER

GECELERCE

karanlıklar alır seni benden
yeni gün çalar
her şey alır seni
alır seni benden her şer
...
hüzün gemisi gözlerim
içinde yağmur ormanları

Samet Altıntaş, Suat Kemal Angı, Gökhan Arslan, Ziya Aydı, Ramis Dara, Ahmet Şerif Doğan, Oresay Özgür Doğan, Mehmet Hakan Dülüloğlu, Osman Serhat Erkekli, Metin Fındıkçı, Süleyman Berç Hacil, Nihan Işıker, Muammer Karadaş, Salih Mercanoğlu, Esra Murutoğlu, Hızır İrfan Önder, Musa Öz, Recep Özgen, Mehmet Rayman, İdris Sezgin, Metin Soydeveli, Muharrem Sönmez, Kâzım Şahin, Ramazan Teknikel, Kutlu Tuncel, Yeprem Türk, Utku Yeşilöz, Recep Yılmaz.

BOŞ ZAMAN

Ramazan TEKNİKEL

“Boş zaman yoktur, boşa geçen zaman vardır” Tagore

Boş zamanları nasıl değerlendiriyorsunuz, sözünü çok duymuşuzdur. Boş zamanı, genel-de yaptığımız meslek, para kazanmak için yaptığımız iş dışında kalan zaman diye anlarız. Gerçi günde sekiz- on saat çalışan biri için boş zamandan söz edilemez ya. Yemek zamanı, dinlenme zamanı, uyuma zamanı derken... genelde tüm günümüz doludur deriz hep. Yine de müzik dinlerim, kitap okurum, televizyon izlerim... gibi aktiviteler verilir çoğu kez. Oysa bütün bunlar boş zamanlarımızı değerlendirmek için yaptığımız uğraşlar değildir aslında. Bunlar dinlenmenin değişik yöntemlerinden biridir olsa olsa. Hafta sonunda işe gitmediğiniz o bir günü boş zaman olarak algılayabilir miyiz? O bir gün dinlenme günü değil midir? Siz o günde balık tutsanız da, ailece bir kır gezisine gitseniz de, eşinizle dostunuzla birlikte olsanız da o gün sizin için bir dinlenme günüdür. Çalışan biri için boş zaman niteliğinin yerinde olacağı doğru pek düşünmüyorum.

Boş zamanlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz sorusunu yanıtlayacak olanlar olsa olsa emeklilerdir. Onlar için de, boş zamanlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz, sorusu değil de “zamanı nasıl geçiriyorsunuz” olmalı değil mi? Zira emeklilerin, eğer ek bir uğraşları yoksa, genelde onlar için bütün zamanlar birer boş zamandır. Zaten emekliler için o çokça kullanılan boşluğa düşme durumu bu boş zamanın çokluğu, hatta sınırsızlığı değil midir? Bir uğraşı ol-mayan emekliler için süresiz bir tatil, süresiz bir izindir bu. Bir alışkanlığı olarak “boş zamanınızı nasıl geçiriyorsunuz” diye de sorulsa, “zamanınızı nasıl geçiriyorsunuz” diye de sorulsa, bu sorunun sorulması gereken kişiler genellikle emeklilerdir bence. Bizlerden önce emekliye ayrılan bir meslektaşım anlatmıştı; yakınları, emekli olmadan önce hep ne zaman emekli olacağını sorup dururlarmış. Emekli olduktan sonra, bu kez de ne işle uğraştığını sor-maya başlamışlar. Onlara; “çalışacak olsam zaten işim vardı, çalışmamak için emekli oldum” dediğini gülümseyerek anlatırdı.

Yeni emekli olduğum günlerde, yıllar önce emekli olan birine emeklilikle ilgili özlük hakları üzerine bir soru sormuştum. Emekli olalı ne kadar olduğunu sorduğunda, “birkaç ay oldu” demiştim. “Vay işte acemi bir emekli!” demişti. Şimdi emekli olalı yıllar geçti, artık acemiliğim kalmadı, ben de usta bir emekliyim artık!

Bu soru, ev işlerinin dışında bir işte çalışmayan ev hanımlarına da sorulabilir. Evde gün-lük yapılması gereken işleri bitince, kalan zaman onlar için boş zamandır. İşte bu zaman, boş zaman kavramına tamı tamına uyar, zira ev işlerinden arta kalan zaman bir boş zamandır onlar için..

Siz kalkıp da günün iki saatini ulaşım araçlarında, sekiz saatini bir kamu görevinde çalış-şan memura, bir işçiye, bir esnafa, tarlasında çalışan köylüye, “boş zamanınızı nasıl geçiriyor-sunuz?” diye sorduğumuzda çoğu kez, “boş zamanım yok ki” diye bir yanıt almamız kaçınıl-mazdır elbette.

Geçenlerde bir arkadaşımınla telefonla konuşurken, Facebook’un icadıyla zamanın yeterli gelmediğini anlatıp durdu. Üç bin arkadaşının paylaştıklarını okumaya zaman yetmiyormuş. Arada bir, kısa tümcelerle de olsa yorum yazdığı

da oluyormuş. “Canım Facebook’ta o kadar arkadaşına ne gerek var?” demek istedim ya galiba arkadaş sayısını (!) kıskandığımı sandı...

Kırsal kesimde yaşayan insanların ise av tüfeklerini alıp av peşinde koşmaları yine bir tür boş zaman değerlendirmesi olsa gerek. Zira hep tarlasında, bağında, bahçesinde çalışan bir insanın arada bir ava diye çıkması, yine bir boş zaman değerlendirmesi değil midir? Yine bir emeklinin oltayla balık tutması... Gerçi saatlerce üç beş balık tutabilmek için insanlar nasıl öyle beklerler, bir türlü anlayamam ya... Zaten tutulan balıklar yerleşim yerlerinin hemen ya-kınlarında olacağından, onlar yenecek özellikle olabilirler mi, o da kuşkulu ya...

Bir müzik aletiyle akrabalığımız varsa, boş zamanlarımızda çoğu kez müzikle uğraşmak güzel bir uğraştır elbette. Ne var ki ben bir müzik aletiyle olan yakınlığımı yıllar önce bırak-tım. On beş yaşında başladığım bağlama çalmayı kırk yaşına geldiğim an hiç düşünmeden hemencecik bıraktım. Zira “Kırkından sonra saz çalınmaz” sözünü yıllar öncesinden duymuştum. Bu söz benliğime öylesine işlemiş olsa gerek ki tam on beş yıl elime saz almadım. Elimdeki üç ayrı bağlamayı da şu veya bu şekilde elimden çıkardım. Meğerse ben bu sözü yanlış anlamışım, sözün aslı “Kırkından sonra saz çalınmaz” değil, “Kırkından sonra saza başlanmaz” imiş. Gerçi son iki yıldır yeniden başladım saz çalmaya ama bu yaştan sonra bir-çok şeyde olduğu gibi müzik aleti çalarken de içimizdeki o coşku, o istek azalıyor gibi ya da bana öyle geldi. Belki yeri değil ama söz müzik aleti çalmaktan açılmışken hep aklıma takılan bir sözü buraya yazmadan geçmeyeyim, çoğu kez duyarız: “Ah şu sazı çalabileceğimi bir bil-sem hemen bir saz alırım.” Doğrusu bu sözü bir türlü anlayamam, iyi ama saz olmadan, saz almadan saz çalmak nasıl öğrenilir ki... Önce sazı alacaksın çalmaya uğraşacaksın, çalıp ça-lamayacağınla ilgili yargıya ancak o zaman varacaksın değil mi?

Sözü daha fazla uzatıp dallandırıp budaklandırmayayım, başkasını bilemem ama benim için en güzel boş zaman değerlendirme yöntemi evinin önünde tarım yapmaya uygun birazcık bahçesi olan insanların bu toprakla uğraşmaları. Tere, maydanoz, nane, hatta hatta ellerinin biraz becerisi varsa salatalık, domates, biber, patlıcan dikip onunla uğraşmaları. Toprağa do-kunmak, onunla haşır neşir olmak... Toprakla uğraşmak gibisi var mı? Bağında, bahçesinde çalışan bir insanın daha dingin olabilmesini, olur olmaz şeye sinirlenmemesini başka neye bağlayabiliriz? Toprakla uğraşmak az şey mi?

Nebahat Erkekli
Desenler ve Göngör Erkekli ile Mektuplaşmaları
mektup - desen

Haz. Osman Serhat Erkekli - Özgür Erkekli

İstanbul, Ekim 2018, 116 s.

İNCECİK BİR GÖÇ YOLU

I

Kuşlar, ayrı dil çalınca gelirdi ilkyaz
Ağaçların kabuğuna yapışıp uğurlardık kışı
Yosunların üstünden seke seke giderdi

Yorulsa da hisse derdi kadınlar
Derelerin kan-ter içinde ah koşup da gidişini
Meşelerin arasında boşaltılmış bir taş ev
Yalnızlık içinde kapanır hırkasına

Keder işte
Nereye gidersen oraya gelirdi

Tarlada belirirdi kırların gülümsemesi

II

Uçuşurdu pınarlar gökçe Sanlı yaylasında
Çiyli bir rüzgâr gibi kaybolurdu
Çakıllar, tozlar arasında incecik bir göç yolu
Ne götürebilirim şimdi bilemiyorum
Belki öptüğüm kızların kokusunu

Bin yılları gören bu güleç yollar
Yalnızlığa terk edildi, develerin izleri kaldı

Devebeli'ni geçince göğe yaklaşırlar
Kızıl alıçlara dokun, dallarına bez bağla

'Çatal çama kurşun atardı' çobanlar
Kar getirirdik biz Bozburun'un eteklerinden
Sarıp kekiklere, tokalı çaylara
Aylardan gündönümü, sütlerin koyulaştığı

Tenhalaştı şimdi yollar, çayırılar yılıklara kaldı

Bre Koçum dedenin özlerdik kokulu armutlarını
Kına yanaklı Çukurca elmalarını
Kamaşırda dişlerimiz tüm şehvetiyle

III

Geçerken ömür yollarda
Annem Türkçeye çevirirdi babamın yorgunluğunu
Solgunluğunu gül diline

Entari giyerdi samanyolu kimi gece

Sanlı'yı bilen bilir keyiflidir dal ardıcın gölgesi
Dile gelse şimdi altında oturanlar
Çekip gitti ah sürüler ve çadırlar
Kös kös ve kösnül gezen esrik kızlar

Bir şiir söyle haydi, iri sözcüklü bir şiir söyle
Eski sözcükler yeni giysileriyle gelsin

Yaz ayları bir şarkı tuttururdu ezik ve içli
Geçerken lacivert kırlarda

IV

Göğüs geçirirdi gümüş yoğurtlar bakır kazanlarda

Keder işte
Nereye gidersen oraya gelirdi

Çizerdi geceyi yanan közleriyle ıslıl böcekleri

Tarlada belirirdi kırların gülümsemesi

HAİKULAR

Ağıt damıttı
Kavrulan şelaleler
Zihninde akım.

*

Gözleri çekik
Unutmadı sarmaşık
Doğmuş olmayı.

*

Siyah güvercin
Dolduruyor saçmayı
Sarı buğdayla.

*

Söz verdi yıldız
Burnu kaybetmeyecek
Hafızasını.

*

Birleşiyorlar
Bağrında karıncanın
Uyku zamanı.

FEDAKÂR HAİKU

Arıyor yerde
Tanrı'nın nimetini
Beyaz karınca

ANTİBİYOTİK

Arıyor gökte
Kışın koynunu çalan
Üzgün karınca.

KIŞ

Ağlayınca gel
Saklanırsız kuyuda
İki karınca.

SALT ÇEKİRDEK

Astım umutla
Doluyor dikenine
Gül den nefesi.

ÇAMAŞIR İPİ

Asılınca kar
Israrla bağırtıyor
Evinde hüznü.

KİRAZ AĞACI

Ör tomurcuğu
Zamansız yaşat arı
Ölüm başağın.

“YAZDIĞIM HER ŞEY, BİR ZAMANLAR GERÇEK HAYATTI.”¹

Suat Kemal ANGI

“Her şeyi hesaba katarsak, nesnelere bir perde arkası olarak algıladım. Bana her yerde eşlik eden bir sahne olarak dünya fikri: Hayat sanki hüznü ve yapay bir performansın ortasında gözler önüne serilecekmiş gibi görünüyordu. Aslında, donuk bir dünyanın sıkıcı görüntüsünden kurtulmanın tek çıkar yolu, onu tımturaklı ve modası geçmiş bir tiyatro olarak görmektir.” (Dördüncü Bölüm)

Birazdan okuyacağınız kitap, elinde düşünmek ve anımsamak (ve elbette yazmak) için sadece çocukluk ve ergenlik anıları olan, hayatının son on yılını neredeyse kımıldayamaz bir şekilde yatağa bağımlı geçiren ve henüz yirmi sekiz yaşında bu dünyadan göçüp giden Romanyalı bir dehanın acilen yazmak zorunda olduğu romanıdır. Bana sorarsanız, yürek burkan şu birkaç ayrıntı bile, kitabın okunması için yeterli olmalıydı. Zamanında yayımlansa da kitabın kesinlikle hiç okunmaması, değerini ancak yetmiş yıl kadar sonra, yeni bir yüzyılda bulması, büyük toplumsal acılardan ve yıkımlardan çok uzun süre başını kaldıramamış Avrupa'nın (özellikle kıtanın bu gamlı coğrafyasının) içinde bulunduğu tarihsel koşulların yanında, akla gelebilecek bir dolu farklı nedenle açıklanabilir. Ya da sadece, ortak bir kadedirdir.

Cıva gibi ağır, asit kadar yakıcı gözlemler, oyuncak bir kuşun zembereği boşalana kadar tıkr tıkr şakıyıp kanat çırpması denli şaşırtıcı betimlemeler ve akla ziyan bir şiirsellik. Hikâye ettiğini, dilsel yapının bu üç temel unsurunu kusursuzca birleştirerek anlatan yapıt, asıl gücünü çok kişisel bir yazma biçimine borçludur: Herta Müller'in şiirsel duyarlılığına atıfla söylemem gerekirse, Blecher, gün be gün çözülüp dağılan “bedenin bıraktığı izi” ister istemez seyrederek, her an ona yoğunlaşmak zorunda kalır ve ancak böylelikle, “etiyle, kemiğiyle düşünerek” keşfettiği özgün, eşsiz bir bilgilenme türüyle yazar. Bu tür bir “bilgi” ile yazar Blecher'in dehası, şair ve romancı Andrei Codrescu'ya göre kâhinedir: Bedenin yıkımını gözlerken yaptığı hazırlıkla, aslında o, insanlığı bekleyen felaketi (İkinci Dünya Savaşı'nı) önceden görmüş ve bizlere haber vermiştir:

“Su gibi dökülen leylek bacakları ve siyah demirden kollarıyla ben, dünyanın üzerine peçe gibi gerilmiş siyah bir adam, beynimi sular altında bırakan şeyler ve renkler seline ayak uydurabilmek için, tek bir nesnenin veya onun konturları bile olmayan halinin gelişimini zihnimde canlandırırırım, ya da yatay ağaçların hüznü dalları arasında gezinip dünyanın envanterini çıkarmaya çalışırken, hayatın ayakucuna uzanmış uyuyan tuhaf, tekinsiz, gri bir bölgeden, yeryüzündeki tüm gölgelerden oluşan bir zincir hayal ederdim: Denizde kayan gemilerin gölgeleri, hüznün güçlü imaları, şimdi burada, sonra köpükle yarışarak giden, değişken ve sudan ibaret gölgeler. Havadaki kuşların, sanki dünyanın derinlerinden çıkan ve karanlık bir akvaryuma düşen, simsiyah gölgeleri. Ve uzayda bir yerde kaybolmuş bir gezegenin, dünyamızın, yalnız gölgesi.”

Bedeninin (kelimenin tam anlamıyla) saf yoğunluğunu, (kelimenin tam anlamıyla) hissederek yazan, bu yoğunluktan bir yazma biçimi yaratan bir yazar var karşımızda. Nesnelere sıradanlıklarına ve gözle görünür kesin biçimlerine tahammül edemeyen, ama onlarla kuşatılmış olmayı da kabullenemeyen bir yazar. Blecher için yazmak, tam bu noktada, acılı “içsel” yoğunluğun “dışsal” tezahürü olan “gözlem” ve “anımsama”

noktasında başlar. Odası ve gövdesi dışındaki dünyayı gözleme şansı büyük ölçüde yoktur artık, geçmişte ya da dışarıda kalmıştır, ama anımsamak başatır ve daima olacaktır. Bunun için de, yattığı ve kalkamayacağını bildiği yataktan, gövdesini ve içindeki dünyayı “dışarıya” salar. İkiye bölünür. Ya da kendisini bile isteye iki kişiye ayırır. Bu aslında, “içeri” ile “dışarı”nın kesin bir ayrımının olmadığı, bir tür “rüya” tanımıdır. Yaşadığı da, yazdığı gibi bir rüyadır Blecher'in. On Birinci Bölüm'de, “Bu evlerde yaşamayı, onların en derin sırlarının köklerine ulaşmayı ve rüyalarımın, yakıcı rüyalarımın bu evlerin atmosferinde güçlü bir asit gibi çözümlerini isterdim,” diyecektir. Aslında çözülür de. Çözülen hem rüyaları hem de kendi gövdesidir. Gövdesinin dış çizgileri yoktur, günden güne değişir ve giderek kaybolur. Çözülen ve çözülürken gözlemediği ve anımsadığı bedeninin rüyasını yazar. Üçüncü Bölümde, “Walter”ın elinden tutup götürdüğü yeraltı mağarasında ise şöyle der: “Sanki sıradan bir yaz gününde kalbimim ve bilincimin derinliklerinde yalnız kalmış, kendimle ilişiyimi kesmişim.” İki dünyada da, iki gerçeklikte de, kaçınılmaz olarak yapayalınızdır.

Bu tür bir yazma tarzı, hayatını “deneyimin bilgisi”ne adanmış Walter Benjamin'in yazma biçiminin çok özel ve trajik bir biçimini akla getirir. Blecher sanki tüm betimlemelerinin, tüm sözcüklerinin, hatta tüm imgelerinin tadına bakmış gibidir; önce tatmış ve sonra yazmıştır. Sürekli akış halindeki gövdesinin algısı, zihninin algısından (mecburen) daha berraktır, daha derin ve daha temeldir. Ölümünden çok sonra yayımlanan Vizuina luminatâ: Jurnal de sanatoriu (Küfelik Barınak: Sanatoryum Dergisi) adlı yapıtında, “Kişiliğimin içeriği benim altındadır,” der. Bu söz, ister istemez, nesnelere biçimlerinden, hatta organlarının koşullu tepkilerinden rahatsızlık duyan, tiyatroyu (ve elbette onun ikizi olan hayatı) abartıdan ve yapmacıklıktan kurtarmak isteyen bir başka trajik yazarı, Antonin Artaud'yu çağırır. Artaud'nun trajedisi, belki de, aşırıya kaçarken tiyatronun içinde kalmaya direnmesindedir.

Elbette Blecher'in bir roman kahramanı vardır ve söylemek istediklerini ona söyler. Ama Onuncu Bölümde bu kahramana şu cümleleri de söyletecektir: “Uydurduğundan emindim; anlattığı hikâyede, insanın yaşamadığı, sadece duyduğu bir macerayı anlatırken ortaya çıkan yapmacık bir keyfiyet sezmişim.” Acil Gerçekdışılıkta Maceralar'ın bir otobiyografik roman olup olmadığından emin olamasak da, hatta bunu asla bilemeyecek olsak da, (anımsanırken değişikliğe uğrama olasılığına rağmen) anımsamanın ve kahramanın iç dünyasının romanda bu denli çok yer tutması ve anlatının etkileyici yoğunluğu, okurda, anlattığı hikâyeleri Blecher'in bizzat yaşamış olduğu izlenimi uyandırır. Okurun sık sık, “Bunlar onun çocukluk ve ergenlik deneyimleri, yoksa bu denli dokunaklı olamazdı!” diyesi gelir.

Ben de o okurlardanım ve romanda anlatılan hikâyelerin yazarın çocukluk ve ergenlik anıları olduğunu, metnin içinde kurmacanın asgari düzeyde yer aldığını düşünüyorum. Romanın en başında kahramanın kendisini iki kişiye bölmeye, aslında roman boyunca sürer. Anımsaması ya da gözlem yapması için dışarıya salınan kişilik bir aylaktır. Gözlem yapması ve anımsaması için odada kalan, hatta yataktan hiç çıkmayan diğer kişilikse anlatıcıdır. Ama ikisinin yaptığı gözlemler ve anımsadıkları iç içe geçer ve “rüya” potasında erir. Bu, “estetik”tir. Çoğu zaman, hikâyeye biri başlar diğeri bitirir.

Blecher, Küfelik Barınak'ta, Rilke'yi anımsatırcasına, “Yazdığım her şey, bir zamanlar gerçek hayattı,” diyecektir. Sözünü ettiği gerçek hayat, hasta yatağında yazdığı André Breton'un öncülüğündeki Gerçeküstücü hareketin İkinci Manifesto'sunda betimlenen ve “yaşama ölümün, gerçekle tahayyülün, iletilebilir olanla olmayanın çelişki olarak

algılanmadığı zihinsel bir noktanın varlığını” varsayan hayati çağrıştırır. Ama sadece çağrıştırmakla kalır. Çünkü Blecher “gerçek” dediği hayati bilincin izdüşümü olarak yaşamaz. Sözü ettiği gerçek hayat, “rüyamsı” ve “yaratılmış” bir hayata içkindir. Diğerini ise, “tutaraklı ve modası geçmiş bir tiyatro olarak” gördüğünü, sadece bir “fon” olarak algılar ve bu “sahte” ve “süslü” hayatın hüznüne tahammül etmeye çalışır. Bu anlamda Blecher’ın yaptığını, William Blake’in “Şiirsel Dehayı Gerçek İnsanla” özdeşleştiren tanımını, başka bir açıdan, daha iyi anlatır.

Blecher’ın (çoğu zaman yıpranmış ve eski) nesnelere ilişkisi, onları her fırsatta anlamlarından ya da dış çizgilerinden soyutlayarak anlatması, şiirsel dehasının kanıtıdır. Walter Benjamin (ve tüm Gerçeküstücüler) gibi, Blecher da, nesnenin işlevsizleştiği ya da anlamlarından arındığı anda çevresinde beliren haleyi sezmiştir. Aslında nesnenin bu şekilde tanımlanması, içinde görülmeyi bekleyen “imgesinin” tanımlanma çabasıdır. Nesnenin kendisini “ardında varlıktan başka hiçbir şeyin olmadığı saf ve yalın benzerliğe bıraktığı anda”, başka bir ifadeyle, imgesine dönüştüğü anda görünür olması, tüm diğer yazıcılardan farklı olarak, onun rüyamsı zamanını boydan boya kuşatır. Yedinci Bölümde (ölen büyükbabasının ona ikizi kadar benzeyen erkek kardeşi tarafından yıkıldığı ve sonra defnedildiği sahneden hemen önce) şöyle der: “Aşağıya her indiğimde, çatıda düşündüğümde daha az kalmış olduğumu kabullenmek zorundaydım ve bu durum yerdeyken belirsiz ve eksik olmanın tuhaf duygusunu güçlendiriyordu. Aşağıda zaman gerçekte olduğundan daha gevşektir, yükseltilere göre daha az maddeyi içeriyor ve böylece, çevremde çok yoğun ama aynı zamanda çok değişken görünen, her an anlamlarından ve geçici dış çizgilerinden sıyrılmaya ve varoluşlarının kesin biçimleriyle boy göstermeye hazır nesnelere kırılma ve parçalanma bir parçası oluyordu...”

Romanın başboş, amaçsızca dolaşmayı seven ergenin algısı, bana sorarsanız, “Görüntüyü idealardan çok daha fazla önemseyen, çünkü bir görüntüden bin bir ideaya ulaşabileceğini bilen” bir flâneur algısıdır. Ama Blecher için bu gezintiler sadece anımsamakla ve odasını gözlemlemekle olasıdır. Çevresinde, durup dururken şeffaflaşan, sonra matlaşan, kanayan ve ürpereyen nesnelere ve onların bitimsiz görüntüleri vardır. Evreni gezip geldiği için iletişimin zahmetsizliği bağışlanmış acılı gözlerinin çileli dokunuşuyla, bu görüntülerden istediği bir tanesini seçer, ona asıl anlamını yükler. En son yakaracaktır.

Sanat yapıtı bir yakarıya dönüştüğü anda, tıpkı yürekte apacı bir feryadın kopması gibi, yaratıcısıyla tüm bağlarını koparır, onu aşar, zamanın içinde zamansızlığa doğru yol alır. Her yakarı gibi, o da seslendiği, savrulduğu, saçıldığı boşlukta, ama kime ve neye seslendiğini unutarak, gören gözü, duyan kulağı beklemeye başlar. Sanatçı belki de, görülmediği, duyulmadığı için yakarmıştır. Yakardığı için de –ne denli uzak, ne kadar küçük de olsa– hâlâ bir umut taşır. Çünkü Adorno’nun bize öğrettiği gibi, “Sanat kırılmış bir mutluluğun taşıdığı vaatler.” Sanatçı, acıları kendisinin de acıları olan, onları görecek, duyacak, kopyalayacak, onlara uzanacak ve dokunacak, böylece Dünya’ya kendi iziyle birlikte O’nun da izini bırakacak, “esinlenmiş” okuru bekler.

Bu “acil” kitap, okurunu, sayfaları arasında bir rüyadaymışçasına, “rüyanın kalanını kurşun hızıyla uydurur gibi” gezdirir. Tek kelimeyle, kâbus gören birinin ürpertici çığlığıdır: “Gerçeklik duygum neden oluşuyor? Bir sonraki rüyamı görene kadar bu hayati yaşayacağım,” der. “Beni kim uyandıracak?” der. Yakarır.

Okuyacağımız yapıtı, Walter Benjamin’in anımsattığı şekliyle, acısıyla çok kişisel, ama acısını bir yana koyup seyretmeyi ve zaman zaman ona ironiyle yaklaşmayı en azından deneyebilmesiyle de, aynı ölçüde evrensel bir anlatıdır.

Romanı Türkçeleştirirken sık sık, “Betimleme sanatı, bir dehanın keskin gözlerinde, geçen yüzyılda sona mı erdi acaba?” diye sormaktan kendimi alamadım. Bu denli duyarlı bir delilik her zaman mümkün olsa da, bunun çok aykırı bir kaderin çizdiği incelmış, yalıtılmış, büzülmüş, bir kibrit kutusunun içindeymişçesine yoğunlaşmış acil bir yaşantıyı kabullenmeyi, aynı zamanda “dünyanın dolu olduğu gerçeğine hayret etmeyi”, bu doluluğu kimsenin sevemeyeceği kadar sevebilmeyi gerektirdiği çok açık: “Cathay ile Konuşma”nın² bir yerinde Ezra Pound’la söyleştiklerimiz ve benim çok sık hatırladığım gibi: “kendimden önce kabuklarım çürüdü / Zaten yazılmıştır yazılarımız.”

Çevirinin İngilizceden olmasına gelince: Bir metni özgün dilinden aktarmak elbette en sağlıklı yoldur. Ama kimi zaman koşullar çevirmeni/yayıncıyı aracı dile mecbur bırakabilir. Eğer aracı dile yapılan çeviri güvenilir ve yetkinse, sonuçta ortaya çıkacak olan iş hiç de sağlıksız olmayabilir. Temel sorun, aracı bir dil üzerinden de olsa, çevirmenin yazarla ve metinle kendi “anadiliyle” kuracağı, edebiyata özgü “içsel” ilişkidir: yazarı anlamak, metni sindirmek, onu içselleştirmek; dahası, çok öznel de olsa, yazılından esinlenmek. (Aslında bu, ister özgün isterse aracı dilden yapılsın, tüm çevirilerin temel sorunu değil midir?) Çevirmenin bu ilişkiyi kurabilmek için adanmışlık düzeyinde göstereceği çaba ve sonuçtaki “görelilik” başarısı, bu durumda aracı dili bir “engel” olmaktan çıkarabilir: Çeviri, çevirmenin çabası oranında, özgün dilin “markajından” kurtulma şansına kavuşabilir. Ayrıca, şiir ya da nesir, bir dilden başka bir dile aktarılan her çeviri, daima ve hiç kuşkusuz yeni bir metin olacaktır.

Bu kitap bağlamında konuşmak gerekirse: İntâmları in irealitatea imediată, Slav dilleri uzmanı usta çevirmen Michael Henry Heim’in çevirisiyle nasıl Adventures in Immediate Irreality olduysa, Acil Gerçekdışılıkta Maceralar da, Türkçenin özgün maceralarıyla zenginleşmiş yepyeni bir kitaptır. Bu kitabı okumaya hazırlanan okura, yan yana gelerek şiirin dilini oluşturan sözcüklerin, anlaşılmaktan önce hissedilmeyi umduklarını ve her şeyden önce ve her şeyden çok esinlemeyi amaçladıklarını anımsatmak isterim.

Her anlamda vasatın dibini boyladığımız şu sefil Türkiye ortamında, “Ruhun belli derinliklerinde sıradan sözcüklerin hükmü yoktur,” diyen Blecher’ı keşfetmiş olmanın sevinciyle ve onu keşfetmemi sağlayan Jaguar Kitap’a ve sevgili arkadaşım Behlül Dündar’a duyduğum minnettarlıkla... İyi okumalar...

1) Çevirmenin Jaguar Kitap’tan çıkan Max Blecher’in Acil Gerçekdışılıkta Maceralar isimli kitap için yazdığı önsöz.
2) Bkz. Suat Kemal Angı, Çağrışımlar Kitabı (İstanbul: Altıkırkbeş Yayın, Eylül 2003) içinde s. 49-64.

GECEDEN ÖNCE

bu aşk soluksuz bırakıyor geceler çekiyor beni
geldim işte kapına uzat ellerini dokunur gibi yüzüme
aç yüreğini bitiyor güneşli günler gözlerini kapama
koşan atları düşün içindeki acıları seslendiren kuş seslerini

bu aşk yağmurdan sonraya kaldı umudun gölgesi
geldim durdum hırkasız dokun teninle dokunur gibi yüzüme
aç yüreğini ben geçiyorum ömür geçiyor bu tozlanmış
bulutlar nereye
kiş günleri kapımızda eksiliyor zaman yok mu aklında bir
anı

sen dizeler diz yarı kırık dizlerinle göksümün arasına
iki elimle yoklarken aşkı zifiri karanlıkta
tutuşmuştu saçların mavi körfezde ararken şiiri
boğuldum usulca akan bir suda beklerken seni

Utku YEŞİLÖZ

ANT

Gün burada akşama döndü
saygın ellerle hizmet ederken ben
saksıdaki çiçeklere
bir su olup doldu taşıttı senin günlük
sütten taze gülüşün
suladıkça çiçekleri
gülmeye yeşerdiler
kim bilebilirdi
kitaplardan atılan sözcükler kimlere küser
bir çiçek bir sonbaharda gibi
kurcaladıkça sayfaları ellerim solar
bilge insanların kitaplarında.

Gün burada akşama döndü
iyi efendilere hizmet ediyorum ben
şaraplarını taşıdım ağzımda bunca yıl
duamı eksik etmedim onların üzerinden
üzerime döküldü satırları
duymazlıktan geldim ıslak ve cızırtılı seslerini
daha fazla vurup öldürülmeden önce
bir kere sevmek için anemon yani dağ lalesini
mermerden bir arka bahçenin kazılışını izledim.

-Ölümü ezbere çalışması gibiydi sanki celladın.-

Gün burada akşama döndü
boş kâğıt ısmarlardı her akşam bilge elleri onların
yazıldıkça dert olur çiçek ölümleri
kitaplarda.

Bu sondu,
ant verdim bir daha adımı okumamaya çiçeklerin.

LALEGİLLERDEN SARI

bir şarkı: açacağı yeri iyi bilen bir çiçek
bir şarkı: sesi gökyüzünden, biraz bahçecil
kadifede bırakmış ayak izlerini, serçenin bir küçüğü
denizin kıyıya koyduğu nokta, taşça konuşur
bir şarkı: çölü ziyareten gelen bir park
topuğunun ıslak kokusu ve pas lekesi parmakta
bir şarkı: ancak otlarla sevişir
akmaya başlayınca gövdenin karamsar suyu
aksak yataklarda gıcırdayan kemik
bir şarkı: ormanları susturacak kadar
bütün soruları evetleyen, böceğin ağaca sorduğu
bir şarkı: atının terk ettiği bir şövalye
koltuğunun altında olmayan bir bulutla
görür rüyasında boşluğa dayanmış merdiveni
bir şarkı: çok dinledim seni, kâğıdın pürüzünden
bir şarkı: karganın yuvasına taşıdığı çöpten
ipe dizili bamyalar birbirine çarptıkça
bir şarkı: dağda silah sesi, ovada rüzgâr
karnına vurur kitaptan düşen harfin gölgesi
bir yorgan iğnesi, hayatı üstüne rikkatle diken
bir şarkı: dünyanın bütün yağmurları o çukurda
yusufun düştüğü kuyu, ismanilin boynunda bıçak
kırılmış tabletler ve kuşların seviştiği mağara
bir şarkı: hasretin içimde bir olta
tekneye vurur sarhoş balık, dışında kehribar
saçının topuzunda güneşle ısınmış bir toka
bir şarkı: durur orada, odanın köşesinde
çalmaya başlar sen göğsüme inince/

Ziya AYDI

LEVH-İ MAHFUZ

beyaz silginin kurşuni kirini temizlemek
faşist olan budur
kalemi yazsın diye tıraş etmekle
cinsiyetçilik vücut bulur
değil midir bütün sayfalar ak
tükenmiş mürekkeple bile yüzeylerinde
utandırılır her yaprak
başkasının üzerine çevrildiğinde

ben seninle
dikişsiz kara kapaklı bir defterin
yazılmamış silinmemiş pirüpak
iki kara sayfası olmak isterim
fark etmez sırt sırta ya da yüz yüze
koparılacağımız o kaçınılmaz günü
gecenin tam ortasında beklerim

ROSANYA VE GÜL

“Ölüm birden boşalmadır insanın kendisinden.”
Attilâ İLHAN

Karıncalar uyanıyor...
Damlayan su, mermerin altında sıcak namlu
Kibrin heykeline konan güvercin kanamalı hasta
Atlasımda bir çimdik yağmur
İlmeği ıslanıyor dargın dar ağaçların
Çimenlerin kırık kalp tamirinden geliyor bahçevan
Yaşattığın kadar kine doycaksın diyor meczup
Uskumru, denizin akıllı kumrusu sanan uykusuz bir damla
kurudu

Başaklar kanıyor...
Nihayet bir bir çözüyor bulutun taneleri zincirin
sızılardan
Çatısı uçuk bir evin yüzündeki eskiz gülümseme
yavanlığında
Her kul akli kadar kusur içerir hatalarında, üstü kalsın,
köpük
O esmer, güneş kavruğu çingene kızının âhı koynumda
muska
"Kapısı gıcırdaşın kalbinin" derdi "menteşesi kopsun da
giren çıkan birbirine çarpınsın"

Kedisi yağmalanmış bir şehrin kıyısında bekler Rosanya
Ölüm mavisi dudaklarında, kül soluğu kuzgun dili saklanır
Romanya çingenesi, Bükreş İstanbul hattının Yedikule
durağında
Kumru, göğün akli eksik uskumrusu sanan uykulu bir hava
kabarcığı yaşardı

Gölgesi çekiliyor damarından dünyanın...
Acının enkazına tünek kırlangıç yuvası
- Kar yanığı içinde bahara bahara bağıyor
Kebikeçlerin vurulması bu yüzden Rosanya
- Resimlerini kitaplar içinde unutkanlığım
Küflü büyüleri bozulacak kırılğan paslı kilidi mahzenin
kuytu kuyusunun suyunda
Kurbağanın çarpık dudakları uzanır Nergisinden
Krizantemine Rosanyanın

Ölüm, sorunun bilmediğin yerden çıkmasıdır.

Engel-siz

şiir

Hüseyin Peker

Kaos Çocuk Parkı Yayınları, Ankara, 2018, 52 s.

SAYIKLAMA

Kopan parmaklarıma mağara sırtımdaki yırtık isim
Ne zaman güzergâhla ansam seni
Uğramadığın duraklar şüpheli bir zafer
Askerler ayarlanmış kıtlık gibi suçüstü yürür
Susanın boğumuyla ekip biçer çocuklarını, tereddütle
anılarak
yeniden dirilen melodi
(Bu anti-terapi ve Freud'un çöken rüyası üzerine
terapist-hasta ölüşmesi, pardon sevişmesi)

Mağara resimlerinde kendini suyla cilalıyor ceylan
Durmadan yurtsuzluğunla ölüşüyorsun, durmadan
Kayık ve kayıkçılar yok henüz; ama açılıyorz birbirimize
Sen uygarlığa bağışla hünerlerini durmadan
(Bu, sevişmeyi bilmeyen bedenlerin savaşmayı bırakmasına
afelsefik bir yöntem, sadece bu şiirin kuralıdır)

Geçen yıllarımı kırlarla boyadım, kır dediysem boynun
Latin Amerika uçurumuna düşmeden yerliler
Kabileler halinde yaşıyordu o zamanlar aşk
Sen kabilemdin, saçlarına tapar, gözlerine mumyalardım
(Bu, Marquez' in Hüzünlü Oruspusuna Yüzyıllık bir vefa.
Beş kez tam, altı kez yarım seviştim bir yerli ile, bu şiirde
bu da kuraldır.)

O zamanlar Arabistan bir deve kalbiydi
Nefesinden su toplar çocuklar coğrafyanın hörgüçleri
O vaha ki sesinin Kuran'a bedevi yolculuğu
Çağlardır kendi kanını gövdesine yediriyor Ortadoğu
Bir öpücüğüne iyileşebilir sarık ve burkanın gecesi
(Bu güneşin görmediği yerleriyle ölüşen ellerime seraptır.)

Yine ölümsüzlükten bahsediyor, ölümlü şair
Zihindeki sözcüklerin komplikasyonundan başka
nedir ki şiir
Hastalığın içinde yıkanıp duruyoruz, buysa ölümsüzlük
Bunu sadece bu şiir anladı o da bir kadımla kurulanıyor şimdi
(Bu, yok oluşa gölge düşüren güzelliğine övgüdür, güzelim)

Zaman Sızdı

şiir

Aytekin Karaçoban

Ürün Yayınları, Ankara, Eylül 2018, 80 s.

Baudelaire'in Derinliği

İnceleme

Jean-Pierre Richard
Çev.: Aytekin Karaçoban

Ürün Yayınları, Ankara, Eylül 2018, 80 s.

HASAN VAROL ŞİİRİNDE KUŞLAR

Metin SOYDEVELİ

Nerden mi çıktı bu şimdi. Kimse buna dikkat çekmemişken. 2015 yılında yayımlanan *Harnuplar Pürenler Arılar* başlıklı şiir kitabının sonuna birkaç düz yazı eklemiş şairimiz. Kendisi ve şiiri hakkında yazılmış birkaç yazıyı. Onlardan biri de Arife Kalender'in yazısı "Dağın, Denizin ve Güneşin, Şairi Hasan Varol başlığı altında.

"Tek Başına Ağaç" şiirinden yaptığı alıntıyla şöyle giriş yapıyor yazısına:

"Aynı yağmur altında ıslanacak
Çiçeği açmış birini
Ariyorum.

*Kuşu beyazı
Düş gibi
Kızlar geçiyor...*

Ozan, kendini Karacaoğlan mı sandın!"

Hasan Varol'un şiiriyle ilgili vardığı ilk yargıya katılmamak olası değil. Güzel de ifade ediyor duyumsamalarını. "Şiire ilk başta oldukça sade ve sıradan bir söylemle başlıyor, bir arkadaşına usulca sır verircesine. Acelesi, telaşı, bağırtısı, gürültüsü yok. Ne istediğini biliyor, nasıl söyleyeceğini de. "Aynı yağmur altında ıslanacak, çiçeği açmış birini arıyormuş"... Bu kadar öz iletiyor diyeceğini. Eğmesi, bükmesi bölmesi yok. Pırıl pırıl denize girerken; onun sığ olduğunu düşündüğünüz ve bir anda derinleşmesiyle şaşırdığımız gibi, şaşırtıyor okuyucuyu. Çünkü o yalınlığın ve sade söylemin gerisinde çok katmanlı anlamlar sunuyor. Kısa, işlenmiş, bileyleyerek biçimlenmiş şiirler bunlar" diyor. Yazının devamında Hasan Varol şiiriyle ilgili yazı yazmış olan diğer yazarların belirlediği ortak noktaları yazdığı gibi bunların göremediği ya da görüp de yazmadığı özellikleri bulup vurguluyor yazısında.

Doğup büyüdüğü yerleri yazdığı, o coğrafyanın insan özelliklerini yazdığı, o coğrafyanın insan ezikliğini, direngenliğini, barışçılığını, güler yüzülüğünü küçük şeylerden duydukları mutlulukları dile getirdiği doğru. Arife Kalender'in söylemiyle "Bir çocuğun sıcak ve kirlenmemiş yüreğini görmemek olası değil Hasan Varol Şiirlerinde.

Dağ, güneş, deniz, Antalya, yörede ne varsa, Toroslar, bitki örtüsü hatta Torosların şairi denmesi bile tamam da... niye kimse fark etmemiş Hasan Varol şiirindeki kuşları. Kuşlarla imlediklerini? Niye kimse dememiş Hasan Varol kuşların şairi! Oysa Hasan Varol bas bas bağıryordu kuşlar kuşlar diye şiirlerinde...

"Benim şiirimde kuşların ayrı bir önemi var! Dilim kuş dili değil ama, onlar meram oluyor birçok şeyi anlatmama." Beş kitabını topladığı, toplu şiirler kitabına "İncir Kuşu" adını verirken bile duyulmamıştı bu bağırtı.

Hasan Varol'un son kitabı *Üzümlün Sevinci*'ni okurken fark ettim sayfaların içinde uçuşup duran kuşları ve duyumsadım kanat seslerini.

Toros yaylalarında dolaşıp duran ozanımız, sadece yöreye özgün sözcükleri, o yörenin coğrafyasını ve insanını katmıyor şiirine... , Böceğini börtüsünü, kuşlarını da alıp getiriyor şiirinde.

Kimi zaman somut varlığıyla, kimi zaman bir eğretilenlikle, kimi zaman bir soyutlamayla giriyor kuşlar şiire. Nasıl mı?

Kitabın ilk şiiri Aydan Yalçın'a ithaf edilmiş: sf. 7 "Günün Rengi Yağmur" başlıklı şiir uzunca bir şiir... Bakalım kuşlar nasıl ıslanıyor bu yağmurda.

İlk sayfada üç anlam birim yer alıyor. Sayfa değiştiğinde (8) ilk anlam birimin ilk dizesinde görünüyör kuşların kanat çırpışı. "Hangi cebime el atsam bir at bir ceren bir *kar beyazı/gagalı bir kuş* sulanır gölümde"

Bu kullanımda "bir" sözcüğünün birden fazla kullanımı dikkati çekiyor. Keşke dizede kullanılan son 'bir' yer almasaydı.

Bu sayfadaki son anlam birimin ilk dizesinde "Ey Göksü! Sularında güvercinler çocuklar gelinler" *güvercinler* giriyor şiirine.

Sf. 9: İlk anlam birimin 4. dizesinde "Bir gün bir gün *ak kuğular* sökün etti yurdumdan"

Sf. 10: Bu sayfadaki son anlam birimin ikinci dizesinde: "Elbistan ovasını herkes över derler, *turnalar turnalar!* Maraşlı Kul Hasan'ın deyişlerini çığırın yollarda" *Kar beyazı gagalı bir kuş*, güvercin, ak kuğular derken burada da *turnalar girer devreye.*

Sf. 11'de sondan bir önceki dizede farklı bir türde yer alır kuş şiirde. "Kardeşlik üstüne *kuş* kurt üstüne/güzellik üstüne söyleşelim." türü belirsiz olan genel adıyla uçan bir varlık olarak yer aldığı dizede işlevselliği farklı kılınarak yeni bir özdeyiş gibi algılanabilecek bir yapının elde edilmesinde "kardeşlikle" "güzellikle" eş tutulacak şekilde "kurt kuş" ikilemesi şeklinde kutsallaştırılmış bir biçimde yer alır şiirde.

Sf. 12: İkinci anlam birimin ikinci dizesinde "*kuş uçuşu* üç günlük yoldur" biçimiyle "kuş uçuşu" bir deyim olarak girer şiire.

Sf. 13: Beşinci dizede "*kırlangıçlar* geçiyor kuyruğunda yağmur" şiire giren kuşların türü gibi kullanım biçimleri de değişerek yer almaya ve dilde anlam zenginliği yaratmaya devam ediyor kuşların şiire girişi. Yine bu sayfada ikinci anlam birimin ikinci dizesinde "*koyu kuşu kanadı bir sis*" bir uz benzetmenin aracı olarak yer alıyor şiirde.

Sf.14: İkinci anlam birimin 8. Dizesinde "*Kuş figürlü Ağaca Mescit, ...*" bir sıfat tamlaması olarak ve son anlam birimde son dizede "*garipçe uçuşan kuşlar kanatlarınıza alın beni*" olarak yer alıyor şiirde

Sf. 16: İkinci anlam birimin 2. Dizesinde "Kızılkule'de *güvercin yuvasında*" güvercin yuvası temel anlamında olarak,

Sf. 17: İkinci anlam birim olarak yer alan tek dizelik bölümde "Yeşil palmyeler *serin kumrular* serilmiş sokağına Kaleiçi evlerinin" şeklinde alışılmamış bir bağdaştırma olarak ve yine bu sayfanın sondan bir önceki dizesinde: "Kara sevdandı bu *allı turnam* Karacaoğlan dilinde:/sevsem öldürürler sevmesem öldüm" deyişle girer *turnalar şiire.*

Sf. 18: İkinci anlam birim,3. Dize "değil mi ki kış ayları *serçelerin* yurdu Ahmetler Köyü'ndenim" diyerek serçelerin sokulganlığıyla bilmem kaçınıcı kez yer bulur kuşlar bu uzun soluklu nehir şiirde.

Sf. 19: "Bir Portakal Sevişiyordu" başlıklı şiirinde: ikinci anlam birimin ikinci dizesinde "defnelerin altında *karatavuklar* keyiflice /eşinmekte" aynı şiir Sf.20 ilk dizede: "Havalanan *serçeler* hemen alçalarak/bir yay çizip" karatavuk ve serçeler alır şiirde yerlerini

Sf. 33: "İçim Bana Kendini Yürürken Açar" başlıklı şiirinde, son anlam birimin üçüncü dizesinde: "Kuru bir meşeden yiyeceğini çıkaran *ağaçkakanın*/Ritmik sesiyle açılır güzelliğin patikası" ve yine bu şiirin Sf.34 ikinci dizede "Akşamlara hazırlanan *karatavuk* şarkılarında" son anlam birimde dördüncü ve beşinci dizelerde "*Gözlerinde gövelek olurum bir kuşun/Kuş kalbiyle açılır gelirsin*" şeklinde özgün bir kullanımla kuşlar pır pır eder yüreğimizde.

Sf. 35: "Böcekapan Çiçeği" başlıklı şiirinde ki gazel formunda yazılan bu şiirin dördüncü beyitinde "Güneşe giderim *serçelerle* denize/Korkma kışın gider yazın gelirim" yine serçeler...

Sf. 36: "Şiir" başlıklı şiirinde tek dizelik üçüncü anlam birimde: "*Kuşlar*, kanadında üç sesli bir sözcük taşır: aşk!" ve

hemen ardından gelen dizede “Hangi renklere boyanmıştır, kuşlar, sular, balıklar/Mavi, sarı,yeşil, kırmızı.../Bir nar dalına konmuştur kuş al olmak için” yine bu şiirin devamında Sf.37 dördüncü anlam birimde üçüncü dizede “İşte geliyor serçe kanat çırpıtı” söylemiyle uğulduyor kuşların kanat sesi kulaklarımızda.

Sf. : “Eski Bir Kemer” başlıklı şiirinin ikinci anlam biriminde ikinci dizede “Zeytinler tarlalarda,insanlar yollarda, martılar/denizde ekmek kaygısı bu ter bedeni seviyor” Hemen sonraki anlam birimde “Kalbinden uçurmuş duygularını okuyor/Karşı taş üstündeki bülbül, güneşi özlemiş,/Kana kana bir ferahlık/O söylüyor, sen, içiyorsun.” *Bülbül* de alıyor şiirdeki yerini.

Sf. 43 Şiirin adı: “*Kırlangıç Hevesi*: “Bir kırlangıç hevesi olsam” dizesiyle başlıyor şiir. İkinci anlam birimin son dizesi “bir kırlangıç hevesinde” ve son dize “Bir kırlangıç hevesi olsam!” diyerek bitiyor şiir. İçinde yaşama hevesi dolu bu şiirde kırlangıçlar başrolde.

Sf. 44: Bu defa da şiirin adı “*Sarıasma Kuşu*” Şiirin ikinci dizesinde geçiyor sarıasma kuşu: “Nerede rastladım sana./*Sarıasma kuşu*.” Belli ki bir sevgilinin yerine ikame ediliyor sarıasma kuşu düz değişmece olarak.

Hemen her şiirinde görünüyor kuşlar... Sf. 46 şiirin başlığı “Deniz, Gece, Yel, Çam pürleri,Ay Çiçeği,Serçeler” Serçeler son anlam birimde “Günün yorgunluğunu çıkarıyor/sessizce, dallara konmuş serçeler denizle/bakışıp sevişerek”

Sf. 47: “Bademlere Açtım Kalbimi” başlıklı şiirinde; dördüncü anlam biriminde: “Uçan kırlangıçlar gibi savrulmuş,/kayalıklarda, denizde kıyı boyu” tam benzetme örneği olarak yer alıyor bu şiirde.

Sf . 49: “Acılar” başlıklı şiirinde geçiyor o kuş yaralı bir kuş sıfat tamlamasıyla. “*O yaralı kuş* bana baktı ben de *kuşa*” diyerek. Şiirin son anlam birimde ikinci dizede hem kuşun yüklendiği anlam hem şiirin gizi çözülüyor. O yaralı kuş, bir güvercin, o güvercin ise, şairin ta kendisi olarak belirginleşiyor. Kuş bu sefer düz değişmece olarak giriyor Hasan Varol şiirine.

Sf. 51: “Kırlangıç” şiirin başlığı. Bu sayfanın son anlam birimde “Avucumun içinde serçe kalbiyle/Sevgilim kırlangıç gibi bir kız” iki ayrı benzetme türü kullanımıyla şiirde buluyor yerini hem serçe hem kırlangıç. Sf. 52 şiirin devamında yineleniyor aynı benzetme “Sevgilim kırlangıç gibi bir kız” ve bu sayfanın üçüncü anlam biriminde kurulan dizede “Mayısta yağmur kuşları sağılır/Sereserpe Akdeniz üzerinden” bir tür olarak şiirde yerini buluyor ‘Yağmur Kuşları’

Sf. 55: “Kırmızı Gül” başlıklı şiirin ilk dizesi güzel bir betimlemeyle “*Kuşlardan turnasın güllerden kırmızı*” sevgili kuşlardan turnaya benzetilmek suretiyle ‘turna’ da buluyor yerini şiirde, bu işlevselliğiyle.

Sf. 58: “Aşka ve Çiçeklere Su” başlıklı şiirinde ikinci anlam birimde “*Kuşlar da cıvil cıvil*, beyaz pembe/yeni çiçek açmış dal uçlarında bademin”; Sf.59 şiirin devamında altıncı anlam birimde “Çocuktur kedidir *kuştur* komşunun sesidir” ve son anlam birimde: “Unutma *güvercinleri* yemle ve sula” gibi değişik kullanımlarla alır şiirine.

Bitecek gibi değildir kuşların yer alışı Hasan Varol şiirinde. Sf. 61 “Gelinciklerle” başlıklı şiirin 62. Ve 63. Sayfalardaki devamında iki ayrı dizede “bahardı demiştım şu serçe yavrusu yuvadan düşmüştü” “ışıklar seyrelti *kuşların* sesiyle dolu hava” olarak bulur yerini.

Sf.64 “Kadirpaşa Sokağı” başlıklı şiirde. “*Kuşlar* bir ayrı uçar kelebekler bir ayrı sonra balonlar” uçuşlarıyla girer şiire kuşları Hasan Varol’un. Bir ayrı da uçuyor olsa kuşlar kurtulamaz Hasan Varol’un şiirinden.

Sf. 68: “Kanyonda” başlıklı şiirinde. Üçüncü anlam birimde ilk dizede “Kanyonun kayaları kadar aydınlık/*Kuşları* kadar ince uçan bir duygu” farklı bir benzetmeyle yer bulur kuşlar şiirde.

Sf. 69: “Toplarım Bir Zaman” başlıklı şiire “yaralı güvercinler” “*Güvercinboynuna* gözlerine hasretim/çığlıklar var içimde/dokunsam kırlangıç kanadına/geçecek”... Farklı benzetme ve kullanım amaçlarına hizmette kusur etmez Hasan Varol’un kuşları.

Bu nasıl bir tesadüftür ki kitabın içinde kuş geçen son şiirinde, hazin bir dize ile kuş ölür. Şiirin ikinci anlam biriminin ikinci dizesi şöyledir. “*bir ölü kuş*”

Kuş ölme kitap bitmeyecekti sanki...

Hasan Varol şiirinde bu kitap öncesi de kuşlar vardı elbette... Tüm kitapları tarama şansım olamamıştı.

Şairimizle ilgili yazılmış yayınlanmış yazılardan elde ettiğim içinde kuş geçen dizeleri de eklemeliyim bu yazıma diye düşündüm önce. Ama bunun kolaylık olacağı ve Hem Hasan Varol’a hem de şiirine haksızlık olacağını düşündüm ve vazgeçtim bu fikrimden. Yaptığım bu tespitleri bir kenarda tutarak kronolojik bir biçimde incelemeye karar verdim tüm kitaplarını.

“Yalnız dinginlik yalnız kuş sesleri تنها değildir” Deniz Türküleri

“Akşamla defne dalına tünemiş serçe kuşları gibi” “

“Dedim ya uçtu güvercinler/Sevinç seli rüzgârı beller” Deniz Türküleri

“Turna sesleri yağardı” Bir Rüzgâr şiirinden

“sokakta yiyecek toplayan serçenin ürküntüsü” Küçük Şeyler şiirinden

Sığırcık Kuşları başlıklı şiiri

“Uyuyan bir çarşaf martıların ninnisiyle mavice” Akça Karanfil şiirinden

“Yalıhara çarpan sular martılar çığlıklarıyla” Kalbim Uçurtma ilk bölümlerinden

“köylerde ev duldalarına kukumav kuşları konardı” ?

“Ne güzeldir bulutlu bir ikindiüstü yağmur çağırın kırlangıç Tut elimi dondurma param cebimde, hopla hopla şimdi

Kalbimden kanat açan güvercin gibi geç” Deniz

“Hangi asmaya vurgun yaptın

Ağzında şarapsı bir koku

Kuyruğu telli incirkuşu” sf.94 İncir Kuşu

“Kış ayları güneyde serçeler söylesin seni sevdiğimi

İlkyaz ile gökyüzünden geçen turnalar söylesin

Yaz aylarında incir kuşları söylesin seni sevdiğimi”

Sularına Gireyim şiirinden.

“İncir bahçesine indim bir ikindi

Cırk cırk!... incir kuşları”?

“turna sesi yağardı

Yıldızlara

Bakışım ağardı”

“Çiseleyen kırlangıçların sesi”

Ardıç Türküleri’nde kuşlar. Yayın Tarihi 1991.

Sf. 10: Şiir başlığı “Kıvalı Kuşlar” bu şiirin son dizesi: “Kıvalı kuşlar içindiyim.” Sade, basit, hayatın içinden bir söyleyiş, ama farklı yerlere götüren.

Sf. 16: Şiirin başlığı “Arıkuşları” Şiirin ilk dizesinde “Sarhoşluğu seviyor arı kuşları/Bir o yana bir bu yana uçarak”

Sf. 19: “Bir Çay İçelim” şiirin ikinci anlam biriminde “Şoförümüz getirdi ilk sözü/Dayanamadı *turnalara*” bu sayfanın son dizesinde “İradık *turnalardan* turnalar bizden” bir fotoğraf oluşturucasına yer alıyor şiirde. 20. Sayfada devam eden şiirin sondan bir önceki anlam biriminde “*Turnaları* yüreğimizle vurduğumuz gibi/Bu hasretle tutmalı el eli”

Sf. 22: “Rugama” başlıklı şiirin devamı olan 2. Bölümünün son anlam biriminde “Hele sevdiğim su ol çağla dağlarımda/Yarpuz ol su başlarında/*Sineğen kuşları* ol uç” dizeler kurgusunda somut bir kuş türü olarak (Sineğen kuşları)

yer alıyor şiirde. 3. Bölümde “Yel kuş olup uçmamıza sana” kurgusunda genel anlamıyla bir sözcük olarak (kuş) karışıyor şiire.

Sf. 27: “Şiraz’da Kanlı Açıyor Güller” başlıklı şiirinin İlk dizesi bir anlam bütünlüğüyle kırılmış dize şeklinde; şöyle: “Şiraz’da bir *bülbülüm* var/Ağlamıyor/ Kan ağlıyor *bülbülüm*” biçiminde bir kullanışla şiire konu oluyor bülbül.

Sf. 34: “Sevdiklerim Erken Dönmeli Erken” başlıklı şiirinde:Şiirin başlangıç dizelerinde yer buluyor ‘turnalar’: “Bu sabah erken çıktım sokağa/*Turnaların* sesiyle birlikte” şiirin devamında 36. Sayfada “*turnaların* sesiyle uyandım gecedem/Daha ışımamıştı gökyüzü çok vardı sabaha” vaktit belirleyicisi olarak karışıyor turnalar şiire.

Sf. 52: “Gün Olur” başlıklı şiirinde: ilk dizede bir bitki adı olarak yer alan turnagözleri devamı dizelerde “ Hep eylülde vuruldu sarp kayalarda *uçara/Durgun ovalarda arkasından keklikler*” ve Yorgo Seferis’ten alınan bir dize ile biterken şiir “Gün olur *göçebe kuşları* vurur avcı/Gün olur eli boş döner ” olarak kurgularken şiiri birçok kuşu avlıyor şiirinde. Hatta bilmediğimiz türleri de (uçara da onlardan biri olmalı)

Kalbim Uçurtma’da kuşlar Yayın Tarihi 1992 (Bu kitap toplu şiirlerin yayınlandığı *İncir Kuşu*’nda 43. sayfada başlıyor. Kitap elimde olmadığı için bu kaynaktan yararlandım. *İncir Kuşu* sayfalarının numarasıyla belirteceğim alıntılarımı.

Sf. 47: Mırıldan Canım Derecik başlıklı şiirinde “-Bulutlu gökyüzü. *Kuşların ötüşü*, ırmağın çağılması/Ne kadar da yakın annemin kaygılı sesine. Kaçağım*” Cıvıltı bu dizelerde başlıyor. Sesiyle giriyor önce şiire kuşlar.

Sf. 48: Lir başlıklı şiirin dördüncü anlam biriminin ilk dizesi: “Yahlılara çarpan sular *martı çığlıklarıyla*” Bir betimleme ve çığlık olarak giriyor şiire.

Sf. 49: İğdiş başlıklı şiirde: “Yolladılar suları kirlüten/*Martıları* kirlüten uluyan gemilerle” ve şiirin devamında; Sf.50 ilk anlam birimin dördüncü dizesinde “Köylerde ev duldalarına *kukumav kuşları* konardı” ve ikinci anlam birimin sekizinci dizesinde “Tavukların su kabına banan *serçenin ürkiütüsünü*”/Daha iyi anlıyorum şimdi” olarak yer buluyor şiirde somut varlık olarak kuşlar ve serçenin korkusu.

Sf. 51: “Dilime Düştüğün Zaman başlıklı şiirde: “*Serçelerin* gökyüzüne döküldüğü” değişik bir anlam örtüsüyle giriyor şiire.

Sf. 52: “Kanımla Etimle Aşkla başlıklı şiirde ilk dizede beliriyor kınalı keklikler. “ Sana güneyin *kınalı kekliklerini* dinletsem” şeklinde.

Sf. 53: “Zahir Şah” başlıklı şiirde Şiirin ikinci, üçüncü ve dördüncü dizelerinde kuvvetli kanat çırpışları var kuşların. “Bir *kartal* gibi döner mi dersin/Sanmam. *kargalar* bile güler buna/*Kargalar* ki *kartalların* yanında aptal sayılır.” Bu kıyaslamamın ardından ikinci anlam birimde “Zahir Şah deyince ne gelir aklına?/İran Şahı mı, yoksa yaşayan Augusto Pinoceht mi?/Nesli tükenen *kartallar* mı? ...” kurgusuyla elde etmek istediği anlama ayak olmaktadır soylu kartallar.

Sf. 55: “Gözde Uzayan şiirinin 56. Sayfasındaki devamında yine yoğunlaşıyor çırpınıyor kuş sesleri: “Ürkütülmüş *bülbülleri* Hafiz’ın/Basra yanyor güller içinde/*Kınalı dağ keklikleriyle*/Kalbim vuruldum” ve “Çırpıman *kuşların sesi*” dizelerinde.

Sf. 60: “*Keklik* Sesiyle” başlıklı şiirinde: İkinci anlam birimin ilk dizesinde “Uzun yanık sesi keklığın karşıdan geliyor” dizesiyle yaralanıyor şair şiirinde ve son anlam birimde sondan önceki dizede “Keklik sesiyle gel, çünkü yaralıyım” diye ifşa ediyor keklik üzerinden yarasını.

Sf. 61: “Buğdayımsı” başlıklı şiirinde: üçüncü anlam birimin üçüncü dizesinde “*Martuların* çığlıklarına bulaşmış sevişmeyle” somut varlığıyla yer buluyor deniz kuşu.

Sf. 63: “Ay Nerede” başlıklı şiirde: “*Ardıç kuşu* mu kederli öter, *bülbül* mü/Ayrı düşünce sevdiğinden? Soru kalıbına hapseder kuşları ve okuru şairimiz.

Sf. 64: “*Kırlangıç Hevesiyim*” başlığı koyar şiirine. İlk dörtlükte “Yağmur öncesi/Bir aşağı bir yukarı/Kayan *kırlangıcın*/İveceniyim ben” dizeleriyle zorlar okuru. Nedir kırlangıç hevesi? Kırlangıç ıvecenliği nasıl bir şeydir? Çok da durmazsınız üzerinde, nasılsa anlam açıklık kazanacaktır sonraki dizelerde diye düşünürsünüz. Son dizeye gelirsiniz “İvecen *kırlangıç* hevesiyim” der bitirir şiiri ve atar düğüm üstüne düğümü. Uğraş dur sonra ‘İvecen kırlangıç hevesi’ işte burada çıkar ortaya alışılmamış bağdaştırmanın güzelliği.

Sf. 65: “Bir Atın Süvarisi” “*Yaralı bir kuş* gibiyim” dizesiyle başlar ve bir daha kuşa rastlanmaz bu şiirde. Bir keşke bırakır ardında gibi edati! ‘Yaralı bir kuşum’ deseydi dersiniz içinizden.

Sf. 66: Şiir başlığı “*Kırlangıçların Sesi*” İlk dize ve yine alışılmamış bir bağdaştırma: “*Çiseleyen kırlangıçların sesi*”...

Sf. 68 “Kadınyarı” başlıklı şiirin dördüncü anlam biriminin son dizesini şöyle kurar “Dili yok ki söylesin sevinçle uçan kırlangıçlar”yine girer şiire bir surette.

Sf. 70: “Kasabalı Lorca Merhaba” başlığını verdiği şiirinde: Anlam birimleri adlandırarak ayırarak kurar şiiri. Duyuş bölümünde: “Torosların uğultusunu barındıran alnında/*Kartallar* uçar, eşinden ayrılmış *keklikler* öter/Dağlı yarpuzların rüzgârla nazlı nazlı devrildiği/Su başlarına *ak gagalı cula kuşları* konardı” olarak tamamlar bölümü. Karışır kuşların sesi kuşlara.

Çiçek Atlasım kitabında kuşlar. Basım tarihi 1994. Bu kitap da müstakil olarak yok elimde. Yine toplu şiirlerin yayımlandığı *İncir Kuşu* kitabından sürdüreceğim tespitlerimi.

İnanılır gibi değil! Sanki bu kitap kafesin içinde ve bütün kuşlar dışarıda özgür. Hiç örselenen kuş yok bu kitabın içinde diyecek oluyorum... Sf 77: “Gerpelit” başlıklı şiirde somut varlık olarak iki defa aynı dize şeklinde “*Taş güvercinleri*” ve Sf. 90 da yer alan “*Guguk Kuşu*” başlıklı şiirde: şiir başlığında ve “*Kuşlar, palazlarıyla/ Çoktan tuttu yayla yolunu*”; “*Guguk kuşu* çağır beni”.

Aşka Süt Portakal Çiçeğim’de kuşlar. Basım 1996.

Sf. 7: “Kızımdan Uzak” şiirinde ilk dize: “*Ayrılık kuşlarım* uçuyor sana doğru İstanbul’a” bu dizede kuşla kurduğu bağdaştırma çok da alışılmış bir bağdaştırma gibi durmuyor dizede... Hemen birkaç dizeyi getiriyor aklımıza benzer bir bağdaştırmayı ‘Gurbet kuşları’ gibi.

Aynı şiirin ikinci beyitinde “*Martılar* diyorum, *martular*, kızım boğaz vapurunda” somutlaştırıyor ayrılık kuşunun türünü

Sf. 9: “*İncir Kuşu*” şiirin başlığı. Sonradan dört şiir kitabının bu isim altında Toplu Şiirler olarak yayımlanması Hasan Varol’un kuşlara olan ilgisini ele veren başlık olarak çıkıyor karşımıza.

İlk kıtanın son dizesi “*Kuyruğu telli incir kuşu*” ve son kıtanın son dizesinde bu dizenin tekrarı olarak yer alıyor şiirinde.

Sf. 12: “Söyle *Ardıç Kuşum* Söyle” şiir başlığı ve dört kıtadan oluşan şiirin her kıtanın sonunda tekrarlanan dize olarak giriyor şiire ve yükünü çekiyor şiirin.

Sf. 16: “Gizli Yağmur” şiirinde ikinci kıtanın ilk dizesinde “*Çilek çiçekleri kuş koroları düşlerim*” güzel bir benzetme olarak şiiri zenginleştiriyor.

Sf. 17: “Aştan Yorulan Dosta” yine beyitler halinde kurulan bu şiirde italik yazıyla yazıldığına göre alıntı olduğu anlaşılan ilk beytin ikinci satırında “Ne bir sunan var gönlünün teleğinden/Ne kanatlarını üstüne salan bir *kuşu*” üçüncü beyitte yine ikinci satırda yine *kuşu* ve son beyitte *kuşu* şiirin içinde.

SİNEK AVCILARI

yaşadıkça
daha çok kavrayacaksın
daldır ellerini bu topraklara
dilene gelen sözcükleri göm
savaş çıkaranların gözüne
bir avuç kum fazla bile

bizden biri gibidir
birbirine geçmeli demirler
göklere bakınca silinir
gözümüzün kanlı yaşı
saygımızın sevgimizin içine sığmaz
ak duvağın içindeki gelinler

yolları dolambaçlı yolsuzluğun
aracılarına yetmiyor bizim alın terimiz
yağmur kesigi gözümü sıyırın damla
onu da havada kapıyor sinek avcıları
sen kendini tarladan tumpdan ayırma

bir çocuğumuz yok suyun başında
kiremit kırığı çizimlerin oyunu
bizim sokağın en büyük mutluluğu
balam temiz akan dereler temiz
bilmem ki kimler bulanık hayatta

Sf. 18: "Gelecek misin" şiirinde ilk beyitin ikinci satırında "Eriklerin ala benlerini kuşlara sevdin" derken şiiri son beyitinde " Erikler çiçek açar yusufçuklar öter/Erikler çiçek açar yusufçuklar öter" dize ikilemesiyle yusufçuklar girmiş olur şiire.

Tam kuşlar şiiri terk etti diyecektim ki... otuz yedi sayfadır görünmeyen kuşlar dönüp dolaşıp geliyor Hasan Varol şiirine. Sf. 55'te "Boyalı Kuş" şiir başlığı olarak. Bu şiir gövdesinde son dizeye kadar kuştan söz yok! Tam kuş neresinde bu şiirin diyecekken son dize "Boyalı kuşum bu aşkın ve hasretin şiiri olmalı." Diye dört kıtanın yükünü yüklüyor boyalı kuşuna.

Sf. 59: "Çoğul Ol" şiirinde ikinci kıtanın ilk dizisinde "Güneş ve serçeler aydınlıkta" yine o bildik aşına serçe şiirde.

Tam da bülbülsüz şiir olur mu diyecekken, bu kitabın son şiiri olan "Gül" başlıklı şiirde bülbül de karışıyor şiire. Gül den söz edeceksiniz ve o tümcelerde bülbül olmayacak! Olası değil elbette. Bu şiirin üçüncü kıtasında "Bir bülbül gül için/Gül meydanında ağlayan/Kalbim!" Benzetmesiyle ustalıkla sokuluyor şiire.

Birçok yönden vurgulanan Hasan Varol şiirinde uçuşup duran kuşları gören olmamış anlaşılır. Kuşlara dair bir tek söz yok!

Beni böyle bir incelemeye yönlendiren şairimizin şu sözleri oldukça etkiliydi. "Her sözcük şiirde kullanılabilir, ama öyle kullanacaksın ki dize kuş olup uçacak, dizeye ağırlık verip uçmasını önlemeyecek".

Bu kadar çok kuş ve anlam yüklemesi... İçindeki kuş hiç ölmesin Hasan Varol. Ben çok sevdim bu kuşun ötüşünü.

Hasan Varol şiirlerini okuyacaksanız, aman dikkatli olun! Sayfaları çevirdikçe kuşlar havalanabilir içinden.

HAZAR İLE ONUR'UN YAŞLARININ TOPLAMI

-aşlında yalnızlık kanserden daha ölümcüldür-

uçtağımı kalbime çevirmiş yalnızlık
kaptan pilotunuz konuşuyor
lütfen kederlerinizi sıkı bağlayınız

hazarın doğduğu sene kaybettik çünkü
her şeye olan gayretimi
onurun şiirden uzaklığına rastlar bu
etekleri havalanmış sarışın bir kadına dalgınlığımıza da
giyotin imalatçıları çorap üretmeye başladıklarında da
olan şey
aşk için beklenmeyen bir güneş sözlüğü
gözlerimize kadar örtüldük bu budalalığa
şükür ki görmenin bir başka çevirisiydi yalan
sana ne gösteriliyorsa
rüzgârda dağılan ahenkli saçlar
sivrilmiş topuklarıyla bağnazlığın gezindiğiniz
kestiğimde önünü bir düğüm konvoyunun
kesilmiş göz kapaklarıyla dolu o zarfları verdiler
boşa geçen her günden daha kazançlı bir iş

şimdi yapılacak şey bellidir
kan gözyaşıyla karşılaştırılacak
ilahi zeminde diyalektik
işte bu matematikle sindirdiğimiz iktisat
ben sana para vereyim
sen bana ruhunu sat...

Muharrem Sönmez'in geçen sayıdaki "Yalnızlıktan Kurulamamış Cümleler" şiirinin "herkesin" olarak çıkan son dizesi "herkesin konuşmaya çalıştığı dilsizlik bu" olacaktı. Şairden ve okurlarımızdan özür dileriz. -Akatalpa.

VAZGEÇEMEM!

ey gönlümde açan gül
veremem seni kimseye
zaman vefasız!..

ey hüznümün arsız çiçeği
bırakamam seni böyle
gamsız geceye!..

ey kırılğan ömrüm
terk edemem seni
z/amansız tükenişe!..

ey anılarımın ruhu bahar
yaşamın G noktası
vazgeçemem senden asla!..

BURSA'YA DAİR

Yeprem TÜRK

Üniversite yıllarım Bursa'da geçti. Bursa edebiyat açısından ilk nüvelendiğim yer oldu. Bursa bir medeniyet başkenti olduğu kadar, yazının da şehri. Bursa'nın merkezi caddesi o yıllarda Heykel'di. Sanırım hâlâ öyle. Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu bu caddenin kıyısındaydı. Bense aynı caddenin arka sokaklarından birinde tam beş sene ikamet ettim. Altıparmak Mahallesi ve Kültür Park ise eğlenmek, film izlemek, vakit geçirmek için ideal yerlerdi. Her şehrimiz aslında aynı kaynaktan beslense de kendine özgüdür. Bursa da milletimiz için başka bir halvet şeklidir. Seksen bir ilimizin de meşrebi farklıdır. Bir bakıma coğrafya, şehirlerimiz için de bir kaderdir. Bursa da her şehrimiz gibi ulular şehridir. İlim şehri, edebiyat şehridir. İmar şehridir. Aslında benzerleri de pek yoktur. Medeniyetimiz açısından tek nüsha gibidir. Yani insana bak, şehre bak. Şehir ve halk birbirini yetiştirmiştir, dokumuştur. Kendine has kılmıştır. Halk, hava-su- ateş- toprak, bu dört unsuru uyum içinde kılarak şehirler kurmuştur. Ve bu yapılar da, insanlara rahim olmuştur. Ve buradan da kadim bir şehir ruhu fıskırmıştır. Bursa'dan, hem kültür hem tarih hem de duygu anlamında çok şey devşirdim. Emirsultan'da, Setbaşı Köprüsü'nde, Sultan Çelebi Türbesi'nde, Yeşil Cami ve çevresinde, özellikle de Ulucami ve Kozahan gibi yerlerde tefekkür ettim.

O yıllarda Kozahan biraz biraz kitapçılar biraz da ipek kumaşlar çarşısıydı. İpeğe atılan resimler, ebru sanatı vasıtasıyla gerçekleşirdi. Hana girdiğinizde ipek giysilerin renk renk ana koridorlarda sergilendiğini görürdünüz. Turist açısından azımsanmayacak derecede kalabalıktı burası. Bursa entelektüelinin, özellikle üniversiteden, mesai çıkışı sonrası soluğu aldığı yerlerin başında gelirdi, Kozahan. Ve çınar ağaçlarının bolca olduğu bir yerdi. Aslında her iyi çayevi bir çınarın altında olan değil midir? Bu, bir Anadolu geleneğidir. Hatta kitap severlerin ara ara yanına uğradığı Cahit Çollak ile burada biliştik. Çoğu dergileri onun vasıtasıyla tanıdım. Mekânı cennet olsun.

Bir şehir elbette bellekte, insana yaşattıklarının yanında tanıştırdıklarıyla da kalır. Bursa, bu yönden verimli şehir. Hatta muhit muhit değişen, ilmin ve sanatın toplanma yerleri vardır. Bursa'da sanatçıların, edebiyatçıların, ekonomistlerin ve ilahiyatçıların ağırlığı fazladır. Bu alanlarda bilgi ve deneyim elde etmek için Bursa ideal bir yerdir. Ancak bu mezkur yerlerin de kendine ait raconları, ilkeleri vardır. Bunlardan da haberdar olmak gerekir.

Bursa beni daha ziyade edebiyatçılara ve ilim adamlarına yönlendirdi. Karşıma çıkanlar hep onlar oldu. Ve ticaret erbabı, hakikaten beni sıkardı. Sohbet, edebiyatçılarla daha iyi yapılır. Ve şehrin yetiştirdiği şairlere ve kelamcılara bakılırsa denir ki: Bursa'da edebiyat, eskiden beri, Uludağ'dan şehre inen sular gibi berrak akar.

Emirsultan Mahallesi'ndeki çay ocaklarında birçok şair ve ilim adamı tanıdım. Sohbetlerine iştirak ettim. Fakültemde birçok değerli hoca vardı. Örneğin İnci Engünün, İstanbul'dan Bursa'ya bir günlüğüne de olsa hafta bir, ders vermeye gelirdi. Tanpınar'ın yazınının ne manaya geldiğini ilk kez ondan dinledik.

Ve Ramis Dara'yı tanıdım. Tabii o tarihte Ramis Bey'in bir dergi çıkardığını bilmiyordum. Üç beş ay derslerimize girdi, Ramis Hoca. Sonra onun emekli olduğunu duydum. Ancak, Bursa'nın merkezi çarşılarında onu görmek çoğu kere mümkündü. Özellikle de ikinci vakitleri. Çünkü hakikaten

ikinci zamanı, Bursa'da başka oluyor ve oraya yaklaşıyor. Şehir canlanıyor, kanlanıyor ve bu diriliş insana da geçiyor. Ramis Bey'i takım elbisesiyle ve sırtında kitap dolu bir çantayla görüyordum. Bazen kasket de olurdu başında. Bir iki kez de püro içerken gördüm sanırım.

İstanbul'a geldiğimde öğrendim, Ramis Bey'in *Akatalpa* isminde bir dergi çıkardığını. Daha doğrusu Osman Serhat Erkekli'den işittim. O gün bu gündür, iletişimimiz, daha çok internet üzerinden ve Osman Serhat Erkekli vasıtasıyla devam ediyor.

Melih Elal'ın, Ramis Dara'nın yakın arkadaşlarından biri olduğundan da *Akatalpa*'nın çıkmasındaki payından da sonradan haberdar oldum. Melih Elal, Divan Edebiyatı derslerimize girerdi. Fuzulî'yi falan bize bayağı okuttu. Ve kendine özgü bir ders felsefesi vardı. Acele etmezdi. Yumuşak huyluydu. Öze dokunmayı severdi. Divan edebiyatının ilmihalini verir gibiydi anlattıkları. Benim bir tiyatro oyununda sahne almama da katkı verdi. Rikkatli ve dikkatliydi. İnsanı kırmaktan çekinirdi. Nedendir bilmiyorum, Melih Elal Hoca deyince aklıma Goethe'nin Werther'i gelir. Belki de onun hassasiyetiydi, benim böyle düşünmeme sebep olan. Sonraları vefat ettiğini duydum. Bol bol rahmet olsun.

Derslerimize giren Mustafa Cemiloğlu ve Behçet Dede'yi de ayrıca burada anmak isterim. Halleri nasıldır, yaşıyorlar mıdır? Bilmiyorum.

Elbette Bursa'da yaşadıklarım adına çok şeyler yazılabilir. Mesela ilk şiir ödülümü Bursa'da almam gibi. Ödül törenimde Bülent Kayabaşı ve Rutkay Aziz'in de bulunması gibi. Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Bursa şubesinin organize ettiği bu törende Rutkay Aziz, bana şiirlerimi *Varlık* dergisine göndermemi salık vermişti. Gerçi, Rutkay Aziz'i biraz olgun bulsam da, Bülent Kayabaşı'yla yıldızım barışmamıştı. Öğrenciyim o yıllarda bir de ödül olarak birkaç altın aldım. Benim için tek önemli şey vardı o akşam. Altıparmak caddesine inip, ödülü paraya çevirip, birkaç kitap alıp, cantık yemek vs.

Bursa her açıdan dünyaya ilk açıldığım yerdin benim için. Geride birçok dostluklar, birliktelikler bıraktım. Ve ayrıldığımda arkamdaki Bursa'da huzur, yeşil ve ulu bir ruh vardı.

ŞEMS

Tabiatın erkek yerleri
Dişi unsurları
Kıskanmış mıdır Şemsi
Kadınına erkek dağlarında keçi misali
İsteddiği kadar otlatırdı bedenini
Ve yar, elinde ekmek gibi
Dökmeden düşürmeden taneleri

Şems cahil duyguları severdi
Sanatta ne yaptığını bilmeden akıp giden
Ne zaman ilme tutunup gelse ilhamdan birkaçı
Şiiri bilekleri gibi kesip atardı

Akşamları evine
Çeşmeden gelir gibi Tanrı'dan dönerdi

Puro içme(z)dim, hatta sigara da. 60 numaradan yukarı şapka bulunamadığı için şapka da pek. Acaba yağmurlu havalarda? RD

BİR TEPİ GÜMÜŞ PARILTISI

1.

dedim ki
yaban armutlarının altından
umarsızlığımla
var git

terk edilmişliğin asma suyu
akar özüne
renklerinin solgunluğuyla nasılsa
var git

dökülmüşsün dağlarının ardına
öyle üzgün
öyle dönüşsüz
yabanıl kekik ıssızlığıyla

dedi ki
artık sesin sesime
tarla sarmaşığı olmuş sarınmış
puslu günlerdeyiz

2.

bu gidiş her sırta yakışıyormuş, çığında
büyük palavralar gübrelerken nedensizliği
savruluyorsun insanlığın üstü çizilmişliğine

ilaç. aç. maneviyat. sırtüstü yatmak
unutma el pençe durmayı sırtlanlara
bu yara buzların altında balık değil. gözlerin
kabulindedir soğuk düşlerin

geçtiğin kalabalığın ezdiğin ayrılığın
gönencinde koftiden makarna olmak da
ah o önemi tırtıl yoksulluğundaki gençlik
aslımı kaç tür canlı yadsır yaşamın
parlıtılarının renk cümbüşü yapay ortamlarında

gülümsüyor...
bayrağı dikilmiş sömürü korsanlarının

3.

ama sorma! yanıtı kazanmışsa yüreğine

o hendek boylarında savrulan
birkaç kuzgun çamplarının arasından
bir de...

gittiğin yer en iyisidir

bir nehir taşıyor yıkıyorsa değirmenlerini
şehir ışıltısını saklıyorsa kirliliğinin
özlemleri toz duman içinde tükenenlerden
kaç yıl boşa eskimiştir

ama sorma! yanıtı kazanmışsa yüreğine

YOLA GAZEL

Çağırın iki yakamı bir araya gelsin, çölden geçsin yolumuz
Çatlayan dudaklara şarap serpin, dilden geçsin yolumuz

Yanlış zamanın yanlış çocukları incelik kasırgası gibiydik
Açın kapakları kavuşsun oğlanla kız, selden geçsin yolumuz

Ezber ettik gün gün o mavi çinilerde ne gezer geyik
resimleri
Ne uzdur usumuza uygarlıklar kurdu, elden geçsin yolumuz

Dediler bir gelincikle bir papatyayla kanmaz bu deli gönül
Biz de kokular derdik bahçelerden, ille gülden geçsin
yolumuz

Ah bizi can çekişen gri kentlere sürgün eden ekmek parası
Anısı düşlerimizden silinmemiş o cennet ilden geçsin
yolumuz

Şahmaranlar zehirledi uykularımızı çözdük çözülmeyen
bilmeceyi
Bir yol bulamadık düşülkeye varmak için, yelden geçsin
yolumuz

Kava değilsin ki Muammer yenebilesin şu kanlı Dahhakları
Söz de değıyor yüreğe amma, ille telden geçsin yolumuz

12 Nisan 2018 (Avrupa Konuları/1)

4.

biriken! yığışan! silkelenen!
bit kaşıntısı mıdır şenlendiren
diye diye

dikenlerine karşın hayran iğdeye
alıcı da öyle yonca moruna da
çiçekten ottan önce keçi kılı güzelliği

al saçlarını anızdan önce ifildet
bir avuç gizemli bildircin göçü
olmayanlarında kim bilir ne hüner

sahi siz gönencilisiniz
doğal afetleriniz bunılırken deri altlarınızda
sel yangın heyelan

mutluluk bir tepsi gümüş parıltısı bırakır
denizle kaşıntılar arasında
yavaştan kamçılamiştir arabasını

Oresay ÖZGÜR DOĞAN

İM EVİ

/saf ve bilenmiş çıkıyor kül kabından
kaşınan bir yara gibi iyilikler bırakıyor kendine

ağırbaşlı lekeler biçimini aldı mavi bulutların

eli yanağında kuşlar üstlenerek dalın belleğini
yeni becerikli duygulanımlar yaratabilen
ve kısa ifadelerden oluşan kıyamet kanatlarıyla
akıllandıracaklar tenlerini av merasimlerine

orada beyaz duvara resmedilen
tutkusundan önce koşan sonbahar tadında
bir çılgın siyah at
yok sayma itkisiyle kişneyecek geleceğe
bu sarnıç huylu var olma dürtüsü yazılacak
günlük boşluğa ve doğurgan rüzgâr ve kımlıltı
bir karış suya

kuşkusuz güllenecek hokkadan dökülen
hüznü ödünç mahlas
bağışlanmış korkuların içine sinecek
aşkın aynası algılanabilir yalnızlık
taşıyacak yüzünde bir ölüye son görevi

Kutlu TUNCEL

POÉSIE DE BALSSA

bir kez daha düşündüm Rastignac'ın kılı kara göğsünü
yüzü bir aslandan ödünç alınmış ve ağlamaklı
sesinde kurbağa gürültüsü şehrin
paris'i sınımsız sarmaktadır pençeleri Rastignac'ın
ne yazık ki utangaç
ve aklımdadır paris'in hasta-beyaz-güzel memeleri

bir kez daha düşündüm la père Goriot'yu
düşünecek şey var mı sahiden şehrin kuru kahkahasının
dışında
şehrin: kaldırımlardaki sürüklenmeler aklımdan çıkmaz
ya da konuştuğça artan yalnızlığı sivilceli ergenlerin
(bu yalnızlık bütün şehre söylenir
herkesin bildiği bir sırdır bu)

bir kez daha düşündüm madam Vauquer ve susmayı
bilmesini
şüphesiz bunu biliriz bir de şiir söylemesini kan akıtarak
gırtlaklarımızdan
kaldırımlarından nehirler ve küfürler akar şehrin
ve o lanetli sokak: kan üşüşen utanmalar ve komik karga
ölüleri
susarız. sessizlik kılı kara göğüslerimizdedir
işte buralarda öksürükler ve deha birikir

Recep ÖZGEN

SESİM KENDİM ELLERİM-

unutuyorum kendimi her gün başka bir parkta
yeşilliklere yazdırıyorum gözlerimi
ellerime rüzgâr değişiyor yalnızlığımı hatırlatan
irkiliyorum
günler hep ulama

boşluklarda asılı her yanım
acı'yorum köşelerde kendimle
bir çivinin duvara çakılı hali gibi
dünyada kalakaldım
alacaklıyım biliyorum
üzerimde borcunu isteyemeyen
ürkeklik

sokaklar ceplerim odam
tek kişilik ceza sistemi
alkol
ezber çektiriyor acılara
sulara bakıyorum
yokum
soruyorum
yoksunuz
mutluluk hep iskarta

ellerimi öpüyorum ellerimi
dünyaya adım attıkça

Samet ALTINTAŞ

UZAK

kainatın sesi çöküyor
ve tavan aralarında kayboluyor düşler
çürüyor heykeller
tutamıyorum kökünü çığlıkların
gecenin kuytularında bir yüzün
ve sessizliğinde harabelerin.

denizi dişlerinde taşıyor balıklar
tablacılık ediyor başımda kırılmaçlar

bir elmanın izinde gecikmiş misafirler
ve
günahın dehlizinde
Tanrı'yla göz göze gelmek

ânın noktayı durak yapmasının ardından
ölüme bakmak bir yazgının kenarından.

gaz lambaları söneli çok oldu
kelimeler neye inkılap ediyor şimdi
bilmiyorum...

ÇİRKİNLER -Kimdir o?-

1

Ankara'ya giderken hiç düşünmedim, tuhaf
Aklıma gelmedi çok
Çirkin olacağım
Ya da doğrusu
Önemsemedim bunu

Ben varım, başka
Arkadaşlar da var, Çirkin!
Çirkin! Ve kederli bir topluluk bu!

Ama görünce saçma gelir bunlar
Bu bekllemeler, sınır kapıları
Ana, baba, eş, çocuk, devlet!
Bilmem şu! Bilmem bu! Su!
Sen, ben, başka arkadaşlar!
Bizim daha önemli işlerimiz var
Şu an daha önemli işlerimiz var
Koşmalar, terlemeler, bekllemeler şu an işimiz

2

Bir de
Sıhhatliyiz

Ne yazık!

Tam sıhhatli
Olduğumuz çağ

Ne yazık!

Uyanmıştık!
Arenadaydık!
Savaşıyoruz!

Ne yazık!

Köhneleşiyor şimdi burada
İnsan olma
Bilinci,

Kimlerdik biz?
Çirkindik

Yürüdük hep
Unuttuk

Dışarıya Mağara Kaç

şiir

Hicran Aslan

Kaos Çocuk Parkı Yayınları, Ankara, 2018, 68 s.

AZRA

azra sus konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan askeri sana
Wilson da utanç duyuyor özgürlük adına
sen savaşırken Bush baban
öpüyor Rise'n dudaklarından

azra sus konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan askeri sana
Amerika ve Bush baban da Avrupa'dan öğrendi
bu demokrasi, bu sulh, bu siyaset
engizisyon dili olsa da konuşsa
unutma!senden daha çirkef Bosna!

azra,sus,konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan askeri sana
biliyorsun kış uykusundan uyandı yine 1700'lü Fransa
Tunus'ta Cezayir'de işlenen soykırım
meğer değilmiş Fransızca

azra sus konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan askeri sana
katledilmek isteniyor yine 50.000.000 Kızılderili
Mezopotamya'da
Aztek'i İnka'yı anlatır zaten oturan boğa
sıra sana geldi Sunay Akın'ın ayı
biliyorsun onlar yine Bağdat'ta

azra, sus, konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan sana
unutur muyum 10.000.000 kunta kinteyi Afrika'da
kısırlaştırılmış 8.000.000 zenci kadını
sizden daha önemli petrol aç çocuklar ülkesi Etiyopya
sen savaşırken Amerika
öpüyor Rise'n dudaklarından Bush baban

azra sus konuşma!
bir duvar kadar yakın Amerikan askeri sana
Asur Babil Sümer Media
oysa bir ilim sanat Mezopotamya
istemem mazlum yanımda,yakılan Avrupalı kadınlar
çadırımda
bu cadı balyozu operasyonunda
karanlık uzak aydınlığa

azra, sus, konuşma!
bilmem artık duyar mısın beni skolastik barbar amca ?
şimdi Avrupalı Pavlov'un sırtlanları var Anadolu'da
Bush Baba sen zili çal biz yine şiir yazalım
sebebi sizsiniz biliyorsunuz
ölümle sevişmeyi öğreten bu topraklarda

MANİLER

Pastırma yazım benim!
Şakıyor kazım benim!
Her yer kayısı rengi
Şavkıyor yazım benim!

Makbuldür nazın azı
Son kuşlar çalsın sazı
Çiçek bastı kalbimi
Sağol pastırma yazı...

Gülerek baktı güneş
Gönlüme aktı güneş
Güz gününde yüzüme
Gülücük taktı güneş...

Kalaylı bir sini ay
Gönlü yüce gani ay
Sevdiceğim gece çık
Gel kutsasın seni ay...

İç yangınım soğuyor
Dost düşmanı boğuyor
Muştı geldi göklerden
Haneye ay doğuyor...

Kudrettendir bu gece
Hasrettendir bu gece
Fener alaylarıyla
Suret tendir bu gece...
(29 Ekim)

Geçtik nice girdaplar
Aşılmaz handikaplar
Deniz mehtap neyse ne
Hep ve hâlâ kitaplar...

Mucizeler hasadı
Müstahsiller yaşadı
Som zaman dokusunda
Roman okuma tadı...

Yanlış adım da attım
Ama orda bal tattım
Dünya yükü mülkümü
Güzel bir güne sattım...

Ne yağmur ne fırtına
İşleyemez sırtıma
Korur elbet dostunu
Mitolojik Fortuna...

Efsaneydin yaşadın
Dilimde baldı adın
Bir kez diyebilseydim
Günaydın, ey günaydın...

Kestaneler haşlansın
Suyu azsa aşlansın
Arabımız gülüyor
Güne güzel başlansın...

Şu güne bir sözüm var
Hem külüm hem közüm var
Heplik hiçlik arası
Hem tenim hem tözüm var...

Yoktu kolum kanadım
Koştu durdum kan adım
Yıllar yollar ayırdı
İçin için kanadım...

Yel alsın deme üzgün
Üzgün dediğin özgün
Yu yıka içimizi
Günaydın ey mavi gün...

Devasa kirli gri
Nedir anlatsa biri
Yağmur yok fırtına yok
Denize bakam bari...

Alımlı bir gün bugün
Çalımlı bir gün bugün
Diyebilseydim keşkei:
Kalımlı bir gün bugün...

Baba yurdumuz deniz
Az gelişmiş likeniz
Sudan uzağa düştük
Ne bet kaldı ne beniz...

Ne denizde yattayım
Ne bir seyahattayım
Yüz yüzeyim dünyayla
Bugün de hayattayım...

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 40 TL.
Prodüksiyon	: İhsan Üren, Z. Ersin Erdem, Yalçın Oğuz, Halim Çiftçi.	Posta Çeki ya da Banka hesabı:	Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Zühtü Engüdar (Alipaşa Mah. Konuralp Cad. Karnur Apt. No: 22 D: 3 Osmangazi – BURSA)	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami – BURSA		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		